

Klass: Bivalvia (musslor), **Ordning:** Arcoida, **Familj:** Arcidae, **Släkte:** Bathyarca, **Art:** Bathyarca pectunculoides (Scacchi, 1834) **Synonymer:** Bathyarca grenophia Auctt., non (Risso, 1826)

Kännetecken

Längd upp till 8 mm (osäker uppgift - förekommer noteringar om att arktiska exemplar är större). Vänster skalhalva något mer välvt än höger. Skal trapetsformat med förstorad, rundad bakände, bucklan strax framför mittlinjen. Rak låskant med upp till 5-6 främre och 7-8 bakre tänder. De främre är nästan vinkelräta mot låskanten samt ganska korta medan de bakre är längre och ligger nästan parallellt med låskanten. Fin radiär och koncentrisk skulptur, tydligare på höger skalhalva. Periostracum tunt, gulvitt/gulgrönt med korta borst. Djuret har en rödbrun färg.

I norska vatten (t ex Oslofjorden) förekommer förväxlingsarten *B. philippiana* (Nyst, 1848).

Utbredning och status

Arten förekommer i Nordatlanten från västra och östra Grönland, Jan Mayenöarna, Island och från 166° östlig bredd västerut till norr om Svalbard och utmed hela norska kusten och Färöarna söderut till Azorerna, Medelhavet och Marockos Atlantkust respektive till Västindien utmed Västatlantens kust, på djup mellan (15) 100 till 1500 (4200) meter. De arktiska lokalerna avser inte den typiska formen utan forma *grandis*. I svenska vatten förekomst i Kosterrännan samt Skagerraks djupare delar. Arten har sedan 1970-talet minskat kraftigt, framförallt kustnära, och är idag ganska ovanlig. Arten är sannolikt hotad, men då inga uppgifter om dess status finns från de senaste 10 åren klassificeras den ändå som DD.

Ekologi

Arten lever på relativt djupa mjuka och slammiga bottenar och är suspensionsätare. Äggen är ganska stora, så det pelagiska stadiet - om det förekommer - är sannolikt ganska kort. Musslan fäster med en enda stjälklik byssustråd vid sandkorn, foraminiferer och andra hårda föremål i slambottenar. Den har förmågan att göra sig av med byssus och snabbt nybilda sådan vid behov. I övrigt är mycket litet känt om artens levnadssätt.

Hot

Arten tycks ha minskat under senare år, men orsaken till denna tillbakagång är okänd. Möjligen är arten känslig för släpande bottenredskap, t.ex. trålar, men minskningen skulle också kunna tänkas bero på naturlig fluktuation. En måhända mer trolig förklaring är att de stora foraminifer-arter, som var mycket allmänna runt ca 170 meters djup i t.ex. Kosterfjorden fram till mitten av 1970-talet, därefter i stort sett försvann - utan att vi vet varför. Eftersom *B. pectunculoides* har ett fastsittande levnadssätt finns det goda skäl att anta att arten är beroende av uppstickande foraminifer-arter, och således påverkats negativt av deras tillbakagång. Det är oklart i vad mån de senaste decenniernas omfattande bottenrålning bidragit till den drastiska minskningen av foraminiferer, men sannolikt är att den inverkar menligt på återväxten av dessa arter eftersom de tycks växa ganska långsamt och således blir fullvuxna först efter åtskilliga år. Därmed kan även återkoloniseringen av arter som är beroende av foraminiferer, t.ex. *B. philippiana*, hämmas.

Åtgärder

Innan hoten är helt klarlagda är det svårt att föreslå relevanta åtgärder.

Övrigt

Etymologi: Bathys, Gr., ”djup, låg”; musselsläktet Arca (Linnaeus, 1758) < arca, Lat., ”låda, kista” (eller troligen av en förmodad likhet mellan Noaks ark och släktets skal, eftersom typarten är medelhavsarten Arca noae); musselsläktet Pectunculus (da Costa, 1778) < pecten, Lat., ”kam” + -unculus, Lat., ”liten”; -oides, Lat., ”erinrande om”.

Litteratur

- Jensen, A. S. & Spärck, R. 1934. Bløddyr. II. Saltvandmuslinger. Danmarks Fauna 39.
- Morton, B. 1982. Functional morphology of *Bathyarca pectunculoides* (Bivalvia:Arcacea) from a deep Norwegian fjord with a discussion of the mantle origin in the *Arcoidea*. Sarsia 67: 269–282.
- Møller Christensen, J., Larsen, S. & Olesen Nyström, B. 1979. Musslor i havet. Wahlström & Widstrand, Stockholm.
- Ockelmann, 1958. Marine Lamellibranchiata. In: The Zoology of East Greenland. Meddr. Grønland 122(4): 1–256.
- Óskarsson, I. 1982. Skeldyrafána Íslands. Prentsmidjan Leiftur HF.
- Poppe, G. & Goto, Y. 1993. European Seashells. Vol. II. (Scaphopoda, Bivalvia, Cephalopoda). Verlag Christa Hemmen.
- Schander, C. 1993. *Bathyarca grenophia* (Mollusca, Bivalvia) utilizes *Astrorhiza arenaria* and *Rhabdammina abyssorum* (Foraminifera) as hard substrate on ooze bottoms. Fauna Norv. Ser. A 14: 61–62.
- Tebble, N. 1966. British bivalve seashells. A Handbook for Identification. British Museum (Nat. Hist.)

Författare

Hans G. Hansson 2004. © ArtDatabanken, SLU 2005. Fredrik Pleijel och Malin Strand 2016.